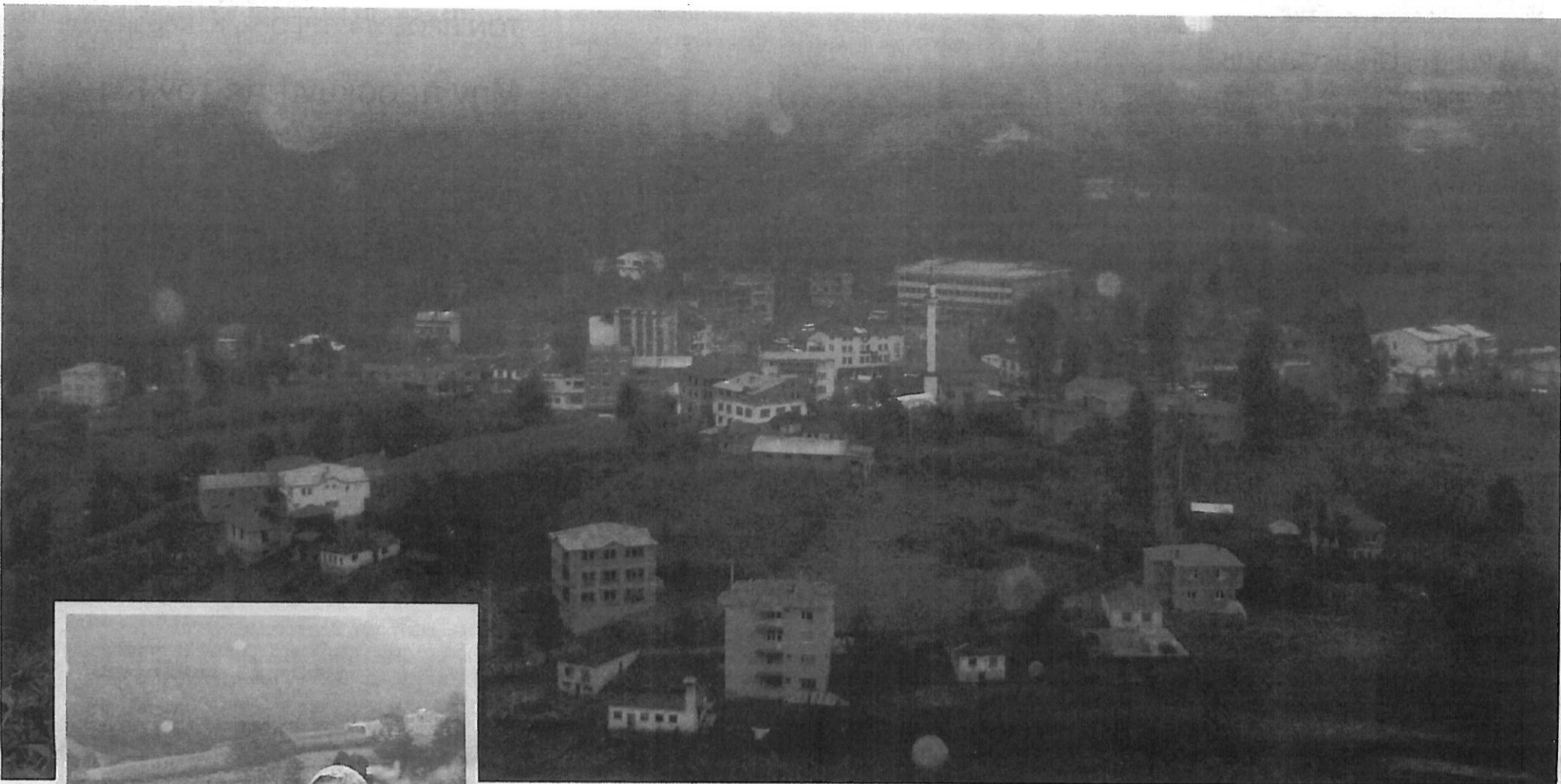

ΙΣΚΕΝΤΕΡΛΙ: ΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΟΦΩΝΩΝ

Ρεπορτάζ-φωτο Θωμάς Κιζιρίδου

Νοτιοδυτικά της Τραπεζούντας, πέρα από τον ποταμό Καλάνεμα εκτείνεται η περιοχή της Τόνιας ή Τόνγιας, η βυζαντινή Θοανία. Πριν την ανταλλαγή κατοικούσαν στην Τόνια περί τις 2000 ελληνόφωνες εξισλαμισμένες οικογένειες. Η περιοχή εξισλαμίστηκε τον 17ο αιώνα. Η περιοχή της Τόνιας, σε παντουρκικό επίπεδο αποκαλείται η άγρια δύση ή το Τέξας της Ανατολίας. Αυτές οι φήμες έχουν ως βάση τις μακροχρόνιες και αιματηρές βεντέτες που έχουν πλήξει τις περισσότερες οικογένειες της περιοχής. Στην Τουρκία ακούγεται το εξής γνωμικό για την περιοχή της Τόνιας "κανένας Τόνιαλης δεν πεθαίνει με φυσικό τρόπο". Παρόλα αυτά, πάντως, οι άνθρωποι της Τόνιας είναι ιδιαίτερα φιλόξενοι, αξιοπρεπείς κι ευγενείς. Μιλούν την ποντιακή διάλεκτο και πολλές από τις λέξεις που χρησιμοποιούν προέρχονται κατευθείαν από την αρχαία ελληνική.

Το χωριό που αποτελεί το κέντρο των ελληνοφώνων της Τόνιας είναι το Ισκεντερλί. Η παλιά ελληνική ονομασία του χωριού ήταν Σκανταράντων. Στο χωριό, που σήμερα είναι δήμος με 5500χ. μόνιμους κατοίκους. Τα σπίτια είναι διασκορπισμένα στους γύρω λόφους ενώ η πλατεία του είναι μεγάλη και τετραγωνισμένη. Τα περισσότερα σπίτια είναι διώροφα και πολλά αποτελούν ένα εξαιρετικό δείγμα αρχιτεκτονικής αγροτικού παραδοσιακού ποντιακού σπιτιού. Η πρώτη επίσκεψη που πραγματοποίησα στο Ισκεντερλί, τον Ιούλιο του 2005 ήταν συγκλονιστική. Ο ντόπιος φίλος μου με οδήγησε σε κάποιο συγγενικό του σπίτι με σκοπό να μου πουν οι νοικοκυρές συνταγές μαγειρικής και να μαγειρέψουμε μαζί "τ' εμέτερα τα φαΐα". Αρχικά, ήξεραν ότι μια δημοσιογράφος-ερευνήτρια από την Ελλάδα θα τις επισκεπτόταν κι έτσι με καλωσόρισαν με τον παραδοσιακό ποντιακό τύπο, μιλώντας μου στην τουρκική. Πρέπει ν' α-

ναφέρω ότι το σπίτι βρισκόταν μέσα σ' ένα κτήμα με πολλές αχλαδιές, ποικιλίες των οποίων υπάρχουν μόνο στην περιοχή. Ο ντόπιος φίλος μου τις είπε "με τ' ατέν ρούμπσε συντζενέψτεν. Ατέ πα τεμέτερον έν, πόντιεσα". Αυτή η παρακίνηση αποτέλεσε και το έναυσμα να με αγκαλιάσουν ακόμη περισσότερο. Ήταν η στιγμή που ως επίγονος της ποντιακής γενεάς ήρθα σε επαφή άμεση με τις ρίζες και τα γονίδια μου, πατώντας τη γενέθλιο γη και μυρίζοντας τον πεντακάθαρο αέρα της. Πόσο συγκλονιστικό είναι να βρίσκεσαι στα βάθη της Ανατολίας και ταυτόχρονα να πιστεύεις ότι βρίσκεσαι σε γνωρίμο στην ιδιοσυγκρασία σου τόπο Κοινός παρονομαστής της συνάντησης στο Ισκεντερλί αποτέλεσε αναμφισβήτητη η γλώσσα. Έτσι η επικοινωνία μας κάρπισε αποδοτικά και ξεκινήσαμε να "συντζενεύομε ρούμτζε". Αμέσως η Meryem φώναξε την Aygur και βγήκαν να μαζέψουν κιντέατα και φασούλια. Η μάνα της Aygur

